



Studentaskúlanæmingar um Føroyar og oljuna:

Hugsið um framtíðina og farið varliga fram

Jan Müller

Hvat halda politikararnir! Hvat siga vinnulivsmennirnir. Hvat hava fjølmiðlarnir at bera fram! Hetta er tað vit hoyra aftur og aftur.

Men nær verður spurt: hvat siga tey ungu og tey gomlu. Tey gomlu - sum hava verið gjøgnum eitt langt liv og ti hava drúgvur livsroyndir at lata frá sær - og siðani tey ungu, sum nú hava eitt langt liv fyri framman og skulu bera samfelagið viðari inn í næstu öld!

Nú er allur spurningurin um olju og undirgrund so mikið nýggjur, at fá í samfelagnum tað veri seg politikarar, vinnulivsfólk, ung og gomul hava givið sær far um hann. Og tað er kanska skiljandi.

Ein møguleg oljuvinna liggur so mikið langt frammi í tíðini, at tað verða tey, sum í dag sita á skulabonki, sum koma at manna og menna hesa nýggju vinnu.

Tað er ti eisini sjálvsagt, at spurningurin um eina oljuvinna í Føroyum sum frálíður verður ein stóðugt stórri partur av frálæruni í skulunum, og her verður kanska serliga hugsað um miðnámskularnar, haðani næmingarnir skulu velja sær eina breyt viðari. Tað verða ti eisini m.a. næmingar frá hesum skulun-

um, sum fara at útbúgva seg til hesa nýggju vinnu.

Næmingar hitta politikarar
Í eina tíð hava næmingarnir á studentaskúlanum í Suðuroy arbeitt við spurninginum „Føroyar og oljan“ í sambandi við lærugreininna søga.

Sum ein part av hesum skeiðnum settu næmingarnir politikarum stevnu í Torshavn. Hesir vóru fyri Javnaðarflokkinn Vilhelm Johannesen, fyri Tjóðveldisflokkinn Heine Heinesen, fyri Sambandsflokkinn Bjørn á Heygum og fyri Sjálfstýrisflokkinn Helena Dam á Neystabø. „Ettalan var at fáa tey at greiða frá sínari áskoðan, at svara nøkrum spurningum um ávísan part av oljumaninum og so at fáa eitt orðaskifti aftaná. Allir setningarnir, næmingarnir høvdu sett sær, eydnaðust serstakliga væl, halda teir. Tey fingu høli í Noatuni til láns frá Fiskirannsóknarstovuni.

Tey fyra politikararnir fingu hesar báðar spurningarnar at svara:

1. Hvarji búskaparlig árin kann oljupeningurin væntast at fáa? (Hvønn politikk skulu vit reka í hesum sambandi - hvat meinar tin flokkur?) og

2. Hvønn týðning kann oljupeningurin væntast at fáa fyri ríkisráttarlugu stöðu Føroya? (Hvønn politikk skulu vit reka

í hesum sambandi - hvat mein- ar tin flokkur?)

Nøkur av svarunum hjá politikarunum hava verið viðgjørd í Sosialinum og skulu vit ti her saman við næmingunum bert stutt triva í nakrar av niður- stöðunum, sum næmingarnir hava gjørt sínar viðmerkingar til.

Vansar og fyrimunir

Nogv sjónarmið viðvíkjandi eini møgulegari oljuvinna komu fram. Politikararnir vistu á vansar og fyrimunir við eini oljuvinna. Allir vóru samdir um, at tað má farast varliga fram, soleiðis at tað, sum hendi í 80-árunum, ikki skal endur- taka seg.

Vilhelm Johannesen visti á vandamiklu árinini, ið oljuvinna kann fáa á føroyska búskapin. Hann bygdí sína fram- lög á fyrilesturin hjá Her- manni Oskarssyni um árin á búskapin av ríkisstuði og til- feingisogn í Noatuni fyrr í ár.

Vilhelm visti á tann stóra vanda, sum kundi standast av fyrilæstir at taka oljupen- ingin í umfar í landinum. Fylg- urnar av einum ovurupphitað- um búskapi kenna vit frá átta- tianum.

Hann meinti, at stórir part- ur av oljupeninginum skal bindast í grunnar uttanlands, fyri at hann ikki skal fáa ál-

arsligar avleiðingar á ta bú- skaparligu stöðuna í Føroyum. Hesa meting grundaði hann á goðu royndirnar hjá Noregi innan oljuvinnuna. Norðmenn hava nevnliga megnað at varð- veitt fiskivinnuna, samstundis sum teir hava fingið eina olju- vinnu í lag.

Helena Dam á Neystabø úr Sjálfstýrisflokkinum visti á, at yvirtøkan av undirgrundini hevur økt um sjálfstýri í Føroy- um. Men meinti ikki, at sjálv- stýrið átti at verða treytað av oljuni.

Hon helt tað vera skilagott við eini folkaatkvøðu um, hvat gerast skal við peningin frá eini oljuvinna.

Hon helt eisini, at vit eiga at stovna eitt føroyskt oljufelag, sum skal samarbeiða við ut- lendsku oljufelögin. Helena ávaraði annars nóti einkar- rætti í útvinnaðini av oljuni. Fleiri flog skulu vera um hesa uppgávuna.

Hon visti eisini á tað sera týðningarmikla við eini greiðari löggávu í hesum máli.

Heine O. Heinesen, umboð fyri Tjóðveldisflokkinn, legði fyrst og fremst dent á ríkis- rættarlugu stöðu Føroya.

Hann bar ótta fyri, at ágóðin av oljuni skuldi fara í lum- marnar hjá donum. Heine visti til viðurskiptini millum Hetland og London í hesum sambandi.

- Hvar enda pengarnir, um vit ikki duga at stýra vinnuni - verða tað danskar stórfyrirtekur, sum fara við vinninginum, verður spurt og her verður sipað til Den Danske Bank og Mærsk, spyrja næmingarnir, sum hava tosað við politikarar um oljumál

Heine hevði ikki álít á av- taluni millum Føroyar og Dan- mark í sambandi við yvirtøk- una av undirgrundini. Hann væntaði, at Danmark fór at nýta sín vanliga imperialistiska politikk, sum vit hava sæð dómi um í seinastuni.

Tann einastu loysnina á hes- um máli metti hann vera at taka loysing frá Danmark - og ikki fyrrrenn hetta var framt í verki, skuldi oljan verða tikin upp úr undirgrundini.

Heine meinti annars, at olju- peningurin skuldi nýttast til at avloysa ríkisstuðulin, til at nið- urgjalda almennu skuldina, yvirtaka kommunuskuldina og ikki minst at fáa alternativar vinnur í gongd.

Heini meinti eisini, at olju- peningurin kundi fáa ávirkan á stöðu føroyinga til ríkisfelags- skapin, við tað at føroyingar gjørdust meira sjálfstýrissinn- aðir.

Bjørn á Heygum, umboð fyri Sambandsflokkinn, meinti, at føroyingar skuldu lita á ta av- taluna, sum føroyingar hava gjørt við danir, og at danir fóru ikki at taka peningin frá fø- royungum.

Bjørn ávaraði samstundis harðliga móti øllum ti stuði, sum varð givin í 80-árunum, men segði samstundis, at olju- peningurin skuldi nýttast til at stuðla vinnuna.

Men næmingarnir meta, at her mótsigur Bjørn møgulega sær sjálvum - ti her er vandi fyri, at vit enda aftur í 80-un- um.

Politikararnir brúktu annars óneyðuga tíð til at ákæra hvønn annan fyri ábyrgðina av krepp- uni í 80-unum. Næmingarnir meta, at tað er alneyðugt við samstarvi millum flokkarnar í oljuspurninginum, um nakað munagott skal spyrjast burtur ur.

Hvat halda næmingarnir sjálvir

Socialurin hevur vent sær til nakrar av næmingunum í 3. studentaflokki í Suðuroy, og spurt teir, hvat teir annars hava fingið burturúr at arbeiða við oljuspurninginum.

Her er ein samandrættur av ti, sum kom burtur úr hesum práttum.

Næmingarnir eru sjálvandi ójavnir á máli um nakrar av spurningunum, sum viðvíkja eini komandi oljuvinna, men sum heild má sigast, at teir draga somu linu í flestu spurningum.

Tað, sum er ikki minst vert at bita merki í, er tann stóri áhugin at arbeiða við einum slíkum máli, at knýta søguligar viðgerðir at málinum, ið eru